

ปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดสงขลา

Strong Community Factors Affecting Success in OTOP Tourism Community Innovative Community Management in Songkhla Province

รฐพล สุวรรณประสม Rathapon Suwanprasom¹

ผายนีย์ ช. บุญพันธ์ Kayanee Chor Boonpunth²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาระดับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสงขลา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาได้แก่คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 165 คน โดยสถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์หาค่าคุณถดถอยเชิงเส้น ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อยู่ในระดับมาก ระดับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อยู่ในระดับมาก ปัจจัยชุมชนเข้มแข็งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และด้านการมีจิตสาธารณะ ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชนท่องเที่ยวท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 65.2

คำสำคัญ : ชุมชนเข้มแข็ง ความสำเร็จของชุมชน ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

---

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
E-mail : tonight_earth@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
E-mail : kayanee.b@psu.ac.th

Abstract

The objectives of the study were to determine the success level of the OTOP Nawatwithi Tourism Community, Songkhla Province, the level of strong community factors of the OTOP Nawatwithi Tourism Community, Songkhla Province, and the strong community factors affecting the success of the OTOP Nawatwithi Tourism Community, Songkhla Province, and The sample group was 165 OTOP Nawatwithi Tourism Community Committee. The statistics used in data analysis were percentage, mean, frequency, standard deviation, and multiple linear regression analysis. The study found that the level of opinions on the success of the OTOP Nawatwithi Tourism Community was high, the level of strong community factors of the OTOP Nawatwithi Tourism Community was high, and the strong community factors in terms of local wisdom, people participation in the community, and public mindedness affected the success of the OTOP Nawatwithi Tourism Community, Songkhla Province and could explain the level of influence at 65.2 percent.

Keyword : Strong Community, Community Success, OTOP Nawatwithi Tourism Community

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดจำกัดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งทางการตลาดท่องเที่ยว โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหากประเทศใดมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โครงสร้างพื้นฐานที่ดีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้วยแล้ว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศนั้น ๆ มีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เติบโตได้อย่างมั่นคง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

การพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและรายได้ประชาชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่มีกรอบแนวคิดในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคของการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้เกิดความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้น สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งมีทิศทางและแนวโน้มเกี่ยวข้องกับหมุดหมายที่ 2 “ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน” ที่มุ่งเน้นการสร้างหลากหลายด้านการท่องเที่ยวและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับนานาชาติ SDGs (Sustainable Development Goals) เป้าหมาย

ที่ (1) ขจัดความยากจน (3) สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (8) งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) โครงสร้างพื้นฐานนวัตกรรมและอุตสาหกรรม (10) ลดความเหลื่อมล้ำ (11) เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (15) ระบบนิเวศทางบก และ (17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ในการส่งเสริมและพัฒนาตามแนวทางดังกล่าว รัฐบาลได้กำหนดกลไกการพัฒนาในหลายภาคส่วน โดยให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนโยบายสำคัญที่เป็นรูปธรรมเพื่อการสนองนโยบายระดับโลกและระดับประเทศ หนึ่งในนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นไปตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน อย่างไรก็ตามการดำเนินการในรูปแบบข้างต้น ส่งผลให้ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ (จำนวนมาก) ของคนในชุมชนที่ไม่สามารถแข่งขันได้ ต้องออกไปขายสินค้าต่าง ๆ ทำให้ประชาชนไม่มีความสุข รายได้ตกไปอยู่กับผู้ประกอบการคนเดียว หรือบางกลุ่มเล็ก ไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ประกอบกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของประเทศ ส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ ๆ กรุ๊ปทัวร์ โดยที่รายได้ไม่กระจายลงไปถึงชุมชนอย่างแท้จริง (สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน, 2564)

การดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม ภายใต้นโยบาย “ไทยนิยม ยั่งยืน” ในการขับเคลื่อนผ่านกลไกการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ กล่าวคือ กลไกการบริหาร กลไกการขับเคลื่อน กลไกการติดตามประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชน โดยยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นมีความพร้อมบนอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม เพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน OTOP นวัตกรรมให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ และนำมาต่อยอดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

หลังจากการดำเนินงานผ่านไป 2 ปี ได้มีการประเมินผลการพัฒนาเพื่อนำข้อมูลมาให้การส่งเสริมสนับสนุนต่อยอด ได้จัดเก็บข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานและจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยวออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ A ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น (Attractive) ระดับ B ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง (Brighten Star) ระดับ C ชุมชนโดดเด่นเฉพาะด้าน (Case Study) ระดับ D ชุมชนสินค้า OTOP (Delivery Product) ผลการจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จำนวน 3,273 ชุมชน ระดับ A จำนวน 214 ชุมชน ระดับ B จำนวน 718 ชุมชน ระดับ C จำนวน 1,456 ชุมชน และระดับ D จำนวน 1,246 ชุมชน (สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน, 2564)

จังหวัดสงขลาได้ดำเนินงานตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จำนวน 39 ชุมชน ใน 16 อำเภอ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาผลการจัดระดับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ระดับ A จำนวน 5 ชุมชน ระดับ B จำนวน 12 ชุมชน ระดับ C จำนวน 16 ชุมชน และระดับ D จำนวน 6 ชุมชน จากข้อมูลข้างต้น ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับ A ยังมีสัดส่วนน้อย ในระดับประเทศ จำนวน 214 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.54

ซึ่งจังหวัดสงขลาในระดับ A จำนวน 5 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 10.7 ซึ่งผลการดำเนินงานดังกล่าวยังไม่เป็นไปตามความหวังในเชิงเป้าหมาย (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเพื่อค้นหาถึงปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดสงขลาว่ามีกระบวนการ แนวทางการขับเคลื่อน วิธีการ หรือปัจจัยอื่นใดที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ และได้รับการยอมรับในระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อที่จะนำบทเรียนหรือการจัดการความรู้สู่การพัฒนาชุมชนอื่นในอนาคตหรือปรับใช้เพื่อดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดสงขลา
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดสงขลา

ทบทวนวรรณกรรม และการพัฒนาสมมติฐาน

ความสำเร็จของชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2551) ได้ให้ความหมาย ความสำเร็จของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีความพร้อมในปัจจุบันที่ส่งเสริมพลังอำนาจของคนในชุมชนในด้านสถานการณ์ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในชุมชน มีพหุภาคีสนับสนุน มีการสื่อสารในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วม มีการเรียนรู้และมีศักยภาพในชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดย วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และธีระพงษ์ มาลัยทอง (2550) กล่าวว่า ความสำเร็จของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชนกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็งของชุมชนรวมทั้ง มีความสามัคคีเอื้ออาทรอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และธำรงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างต่อเนื่อง หาญศึก ทรงสวัสดิ์ (2550) กล่าวถึง ความสำเร็จของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่สามารถคิดกำหนดทิศทาง วิธีการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความต้องการของตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาของตนเองและสามารถพึ่งตนเอง ได้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้ภูมิปัญญาของตน และขณะเดียวกันสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

แนวคิดการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง

สนธยา พลศรี (2547) อธิบายว่า ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง คือ การที่คนในชุมชนมีจิตสำนึก ร่วมกันมารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่าง ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการ ให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์สาธารณะ การร่วมตัวอาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจัดกระจายกันได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น (Community Network) ทำให้เกิดโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์ จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

(Civil Community) โดย มนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ กุณทลบุตร (2546 อ้างถึงใน ประภารัตน์ ช่างเรือน, 2552) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งว่ามีลักษณะ ดังนี้ (1) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนในการที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง (2) สมาชิกของชุมชนพร้อมจะร่วมมือกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน (3) มีกระบวนการของชุมชนที่ร่วมกันจัดการปัญหาของตนเองและชุมชน (4) สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ (5) สมาชิกของชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน (6) มีแผนของชุมชนที่ประกาศพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน (7) การพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด (8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชน หรือท้องถิ่นอื่น ๆ รวมทั้งภาคราชการ เอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่น ๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

แนวคิดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

กรมการพัฒนาชุมชน (2561) ระบุว่า แนวคิดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นผลพวงเกิดจากการที่รัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ที่มีการวางกลไกการดำเนินงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการระดับประเทศ คือ คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ) เป็นผู้ขับเคลื่อน และมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมการดำเนินงาน OTOP จนถึงปัจจุบันมากกว่า 20 ปี โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนส่งเสริม ยกกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เพื่อให้ขายได้ มุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล ทำให้ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้ ต้องออกไปขายสินค้าตามท้องต่าง ๆ ไม่มีความสุข รายได้ไปตกอยู่แก่ผู้ประกอบการคนเดียว หรือบางกลุ่มเล็ก ๆ ไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ประกอบกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของประเทศ ส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ ๆ กิจภัทรวร์ ไม่ลงไปถึงฐานรากเช่นเดียวกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยการใช้สูตรของ Taro Yamane (1973)) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และได้ทำการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Random) แล้วจึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 1 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของแต่ละอำเภอในจังหวัดสงขลา จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภาพรวมในจังหวัดสงขลา

ระดับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านเศรษฐกิจ	3.78	.63	มาก	4
2. ด้านสังคม	3.89	.56	มาก	3
3. ด้านวัฒนธรรม	3.93	.51	มาก	2
4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.94	.55	มาก	1
โดยรวม	3.88	.49	มาก	

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับความคิดเห็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .55) รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็นด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .51) ระดับความคิดเห็นด้านสังคม ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .56) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ระดับความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .63)

ตารางที่ 2

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภาพรวมในจังหวัดสงขลา

ระดับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	3.94	.59	มาก	2
2. ด้านมีจิตสาธารณะ	3.84	.56	มาก	4
3. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.89	.62	มาก	3
4. ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.73	.68	มาก	5
5. ด้านผู้นำชุมชน	3.98	.58	มาก	1
โดยรวม	3.88	.47	มาก	

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระดับความคิดเห็นด้านผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.98$,

S.D. = .58) รองลงมา คือ ระดับความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = .59) ระดับความคิดเห็นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = .62) ระดับความคิดเห็นด้านมีจิตสาธารณะ ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = .56) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ระดับความคิดเห็นด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = .68)

ตารางที่ 3

การวิเคราะห์ปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภาพรวมในจังหวัดสงขลา

ตัวแปร	b	S. E.	β	t	Sig.
ค่าคงที่	.840	.193		4.341	.000
ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (X_1)	.187	.063	.226	2.947	.004*
ด้านการศึกษา (X ₂)	.175	.068	.203	2.578	.011*
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (X ₃)	.281	.058	.356	4.835	.000*
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X ₄)	.051	.038	.072	1.342	.182
ด้านผู้นำชุมชน (X ₅)	.087	.056	.104	1.559	.121

R = .807 , R² = .652 , R²_{adj} = .641 , F = 59.452 , Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยชุมชนเข้มแข็ง สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา (Y) ได้ร้อยละ 65.2 (R² = .652) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีทั้งหมด 3 ปัจจัย เรียงตามลำดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (X₃) (Beta=.356) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (X₁) (Beta=.226) และด้านการศึกษา (X₂) (Beta=.203) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พื้นฐานกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน และประชาชนมีความพร้อม มีความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภาครัฐได้มีการพัฒนาความรู้ สร้างการรับรู้ก่อนการดำเนินงานโครงการ อย่างเป็นกระบวนการเพื่อการดำเนินงานร่วมกัน ส่งผลให้ชุมชนมีแบบแผนและการปฏิบัติงานที่เป็นขั้นเป็นตอน สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน บริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่า และสามารถพัฒนาคุณภาพสินค้า พัฒนาระบบฐานข้อมูลค่าของสินค้าและบริการ ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ และหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ได้มีการอบรมให้ความรู้ให้รู้จักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมไปถึงประเพณีวัฒนธรรมที่สืบสานต่อ ๆ กันมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริญญา คงเพชร (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคาเกิดขึ้นได้

ภายใต้ 5 เงื่อนไข (1) ทรัพยากรและวัฒนธรรม (2) การจัดการชุมชน (3) สภาวะผู้นำ (4) ความไว้วางใจของสมาชิกในชุมชน (5) การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้ง 5 เงื่อนไข จึงก่อให้เกิดเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคา โดยผ่าน 5 ตัวชี้วัดประกอบไปด้วย (1) จำนวนนักท่องเที่ยวตรงตามเป้าหมาย (2) ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น (3) มีการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น (4) มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (5) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในชุมชน

2. ระดับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่า คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การส่งเสริมการพัฒนาคนตามแนวทางกิจกรรมตามนโยบายนี้ ส่งผลให้มีความตื่นตัวกับนโยบายรัฐบาล หลังจากที่หน่วยงานได้พัฒนาและสร้างการรับรู้แล้ว มีความตระหนัก ซึ่งส่วนหนึ่งการดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรมได้ดำเนินการมาก่อนแล้ว เช่น บางหมู่บ้านมีสินค้าและบริการเป็นเอกลักษณ์ติดตลาดอยู่แล้ว จึงมีความตั้งใจจะนำเอกลักษณ์ของชุมชนตนเองมาเป็นจุดแข็งในการพัฒนาสร้างเศรษฐกิจในชุมชน อีกทั้งมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณกร ทาวะรัมย์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อยู่ในระดับเข้มแข็งมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ สำราญ (2552) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชน OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และด้านการมีจิตสาธารณะ อาจเป็นเพราะว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดั้งเดิม ซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมาและได้รับการยอมรับจากชุมชนเป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว เมื่อไหร่ก็ตามที่ประชาชน ผู้นำชุมชน ต้องช่วยเหลือสังคมอย่างมีจิตสาธารณะ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือในการทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิต มันจึงกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่ดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ สีลาภรณ์ นาคทรพร (2541) ได้กล่าวว่า องค์กรชุมชนจะสามารถดำรงอยู่ได้จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญแล้วสิ่งบ่งชี้ที่สำคัญขององค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งที่สะท้อนถึงศักยภาพของชุมชน ซึ่งหนึ่งในตัวชี้วัด คือ ภูมิปัญญา ระบบความเชื่อ ระบบคุณค่า ระบบความคิดของชุมชนเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเชื่อมโยงคนในชุมชนเอาไว้ด้วยกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ระดับความคิดเห็นของความสำเร็จด้านเศรษฐกิจ ที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ชุมชนท่องเที่ยว มีทางเลือกน้อยในการพัฒนาเพื่อหารายได้ที่หลากหลาย เช่น ที่พัก สินค้า อาหารเด่น และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดกิจกรรมสาธิตหรือแข่งขันอาหารในท้องถิ่น พัฒนาจุดเช็คอินในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนควร

ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติด้านการบริหารจัดการในการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนด้วยการ
การตั้งทรัพยากรในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมาพัฒนาเป็นเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เช่น
ทักษะการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ประชาสัมพันธ์สินค้า และอาหารเด่นของชุมชน

2. ระดับความคิดเห็นปัจจัยชุมชนเข้มแข็งด้านการมีจิตสาธารณะ ที่มีระดับน้อยที่สุด
คือ คนในชุมชนบริจาคทรัพย์สินของตนเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนตามกำลังค่อนข้างน้อย
ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน และภาคีการพัฒนา ควรสร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน
เข้าใจเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของการมีส่วนร่วมในชุมชน และภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ควรจัดให้มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ พัฒนารายได้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นผลพวง
จากคุณภาพชีวิตของประชาชน รายได้ที่ประกอบอาชีพในชุมชนไม่พอกับรายจ่าย ประชาชนวัยทำงาน
หรือคนวัยกลางคนส่วนใหญ่มีการย้ายถิ่นและทำงานนอกชุมชน คนในชุมชนจึงมีส่วนร่วมกิจกรรมใน
ชุมชนอย่างมีจิตสาธารณะโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนจึงมีน้อย ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมให้มี
นักท่องเที่ยวนำมาท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ประชากรวัยทำงานจะมีงานทำ มีรายได้ต่อเนื่องใน
ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐาน ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ปัญหาภูมิปัญญา การมีจิตสาธารณะและการมีส่วนร่วม
ของคนในชุมชนจะค่อยพัฒนาดีขึ้นตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). *คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. สืบค้นเมื่อวันที่
25 ธันวาคม 2566. <https://phichit.cdd.go.th>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558) *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560*. กรุงเทพฯ:
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จรัญญา คงเพชร. (2563). *ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ
: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประภารัตน์ ช่างเรือน. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กรณีศึกษา : ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน
จังหวัดเชียงราย*. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) เชียงราย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงราย.
- มนตรี กรรพุมมาลย์ และ ภูทงค์ กุณฑลบุตร. (2546). *การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน*. ศูนย์พัฒนา
ภาคเหนือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ลัดดาวัลย์ สำราญ. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา อำเภอสามชุก
จังหวัดสุพรรณบุรี*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ
ภูมิ ครั้งที่ 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และธรีพงษ์ มาลัยทอง. (2550). *รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันใน
สังคมไทย*. วารสารเศรษฐกิจ และสังคมไทย.

วิสิทธิ์ ยิ้มยิ้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. วารสารศิลปศาสตร์ประยุกต์.
สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา. (2563). ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจังหวัดสงขลา. สงขลา :
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา.
สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (2564). คู่มือโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP
นวัตวิถี. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน.
สีลาภรณ์ นาคทรพรพ. (2541). แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม : ระดับ/ชุมชนใน
การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว).
หาญศึก ทรงสวัสดิ์. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าข้าม
อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เพชรบูรณ์ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์